

4. POGlavJE: SREDSTVA IN VIRI SREDSTEV

1. Kaj je kapital in kaj so dolgovi?

Kapital so trajni lastni viri podjetja, dolgovi pa so tuji viri.

2. Kaj je cena kapitala in kaj je cena dolgov?

Cena kapitala je dividenda, cena dolga pa so obresti.

3. Kaj so sredstva poslovnega sistema in katere vrste sredstev poznate?

Sredstva poslovnega sistema so premoženje (aktiva). Poznamo stalna in gibljiva sredstva.

4. Kaj so dnevi vezave posameznih oblik sredstev?

Dnevi vezave posameznih oblik sredstev prikazujejo čas v katerem je denar vezan v posamezni obliki sredstva (ki ga financiramo sami).

5. Kaj je koeficient obračanja sredstev?

Koeficient obračanja sredstev je razmerje med prometom v določenem obdobju in povprečnim stanjem obratnih sredstev.

6. Na katerih stopnjah se nahajajo osnovna sredstva in katere njihove različne vrednosti poznamo?

Osnovna sredstva se lahko nahajajo v uporabi, v gradnji ali izdelavi in izven uporabe. Po vrednosti: nabavna vrednost, odpisana vrednost, neodpisana vrednost in revalorizirana vrednost.

7. Kaj so dolgoročne finančne naložbe, kakšne so njihove značilnosti in kakšen je njihov pomen za poslovno-izidni tok?

Dolgoročne finančne naložbe so naložbe dolgoročno razpoložljivega denarja v drug poslovni sistem za daljši rok od enega leta, v delnice, dolgoročne kredite in depozite. Ustvarjajo pa prihodke iz financiranja.

8. Kaj so naložbe v obratna sredstva?

Obratna sredstva so: zaloge, dolgoročne terjatve iz poslovanja, kratkoročne terjatve iz poslovanja, denarna sredstva, aktivne časovne razmejitve in zunajbilančna aktiva.

9. Ali se naložbe v obratna sredstva pri ostalih nespremenjenih pogojih spreminjajo?

Ne.

10. Poslovni sistem izkazuje v predračunski bilanci uspeha 200.000 SIT odhodkov za poslovanje. Ocenjujejo, da bo koeficient obračanja obratnih sredstev 4. Kolikšna so potrebna obratna sredstva?

$$\text{Obseg obratnih sredstev} = \frac{\text{stroškovna vrednost proizvodnje}}{\text{koeficient obračanja}} = \frac{200.000}{4} = 50.000 \text{ SIT}$$

Potrebna obratna sredstva so 50.000 SIT.

11. Poslovni sistem izkazuje v letnem predračunu stroškov porabljenega materiala 1000 kg porabe izdelovalnega materiala za proizvodnjo 100 kosov novih učinkov. Nabavna cena za kg materiala je 12 SIT. Predvidena je 30-dnevna vezava zalog materiala.

Izračunajte potrebno naložbo v zaloge izdelovalnega materiala!

Kolikšna bo ta naložba, če se povečajo nabavne cene materiala za 10%, zniža poraba izdelovalnega materiala za 5% in poveča obseg proizvodnje za 10%?

Ali bi s krajšanjem dni vezave za 6 dni uspeli nadoknaditi povečanje naložb zaradi predhodnih sprememb?

Koeficient obračanja zalog = 360 dni / čas obračanja 30 dni = 360 / 30 = 12

Naložba v zaloge = stroški materiala v letu / koeficient obračanja zalog = 10kg/kos x 100kos x 12SIT/kg / 12 = 1000 SIT

Potrebna naložba v zaloge izdelovalnega materiala je 1000 SIT.

Nabavna cena = 12 SIT + 10% = 13,2 SIT/kg

Poraba materiala = 1000kg/100kos – 5% = 9,5kg/kos

Proizvodnja = 100kos + 10% = 110 kos

Vezava = 30dni

Naložba v zaloge = 9,5kg/kos X 110kos x 13,2 SIT/kg / 12 = 1149 SIT

Vezava 24 dni

Koeficient obračanja zalog = 360 / 24 = 15

Naložba v zaloge = 9,5kg/kos x 110kos x 13,2SIT/kg / 15 = 919,6 SIT

S krajšanjem dni vezave za 6 dni bi uspeli nadoknaditi povečanje naložb zaradi predhodnih sprememb.

12. Poslovni sistem je na začetku marca razpolagal s 40 kosi materiala Y, 6. marca je kupil še 60 kosov materiala Y, 31. marca je porabil 80 kosov materiala Y. Nabavna cena količinske enote na začetku meseca je znašala 4.000 SIT, kupna cena nabavljene količinske enote je znašala 5.000 SIT, neposredni nabavni stroški pa 1.000 SIT za količinsko enoto.

Izračunajte stroške in preostalo zalogo materiala Y za mesec marec:

- po povprečni nabavni ceni,
- po zadnji nabavni ceni,
- po prvi nabavni ceni!

Kolikšna bo zaloga materiala ob koncu meseca?

Katere in kolikšne spremembe nastanejo zaradi spreminjanja kolikostnih postopkov vrednotenja učinkov?

Začetna zaloga	40kos	4.000SIT	160.000SIT
6. marec – nakup	60kos	6.000SIT	360.000SIT
Poraba	80kos	5.200SIT	416.000SIT
Zaloga	20kos	5.200SIT	104.000SIT

Povprečna nabavna cena = zmnožki cen in nabavnih količin / količina nabavljenega materiala = $40 \times 4000 + 60 \times 6000 / 100 = 5.200$ SIT

13. Izračunajte potrebna obratna sredstva za zaloge materiala, če so poznane naslednje prvine:

a) letni stroški porabljenega materiala	800.000 SIT
(Q = 100 kosov, potr/kos 10 kg, Nc=800 SIT)	
b) letna časovna amortizacija	400.000 SIT
c) letni stroški dela	400.000 SIT
d) letni stroški storitev	50.000 SIT
e) dnevi vezave zaloge materiala	45 dni

Za koliko bi se spremenil potrebni obseg sredstev za kritje zalog materiala, če bi bili letni stroški porabljenega materiala za 10% večji od predračunanih ali če bi se znižalo število dni vezave za 15 dni?

Kakšni bodo vplivi teh sprememb na drugih področjih gospodarjenja?

Koeficient obračanja zalog = leto (360dni) / čas enega obrata v dnevih = $360/45 = 8$

Naložba v zaloge = stroški materiala v letu / koeficient obračanja zalog = $800.000 / 8 = 100.000$ SIT

Potrebna obratna sredstva znašajo 100.000SIT.

Letni stroški porabljenega materiala $800.000 + 10\% = 880.000$ SIT

Čas vezave 30dni

Koeficient obračanja zalog = $360 / 30 = 12$

Naložba v zaloge = stroški materiala v letu / koeficient obračanja zalog = $880.000 / 12 = 73.333,33$ SIT

Če povečamo stroške porabljenega materiala za 10% in če znižamo število dni vezave za 15 dni, potrebujemo za obratna sredstva manj denarja.

14. Izračunajte potrebna obratna sredstva za terjatve do kupcev, če poznate naslednje prvine:

a) letni prihodki od poslovanja	240.000 SIT
b) letni stroški porabljenega materiala	8.000 SIT
c) letni stroški dela	4.000 SIT
d) letna časovna amortizacija	1.000 SIT
e) dnevi vezave terjatev do kupcev	15 dni

Izračunajte, za koliko se spremenijo potrebna obratna sredstva za terjatve do kupcev, če se čas vezave terjatev do kupcev ob ostalih nespremenjenih pogojih gospodarjenja podaljša na 18 dni!

Koeficient obračanja = $360 / \text{dnevi vezave terjatev do kupcev} = 360 / 15 = 24$

Potrebna obratna sredstva = Prihodki poslovanja / koeficient obračanja = $240.000 / 24 = 10.000$ SIT

Potrebna obratna sredstva za terjatve do kupcev znašajo 10.000SIT.

Dnevi vezave 18 dni

Koeficient obračanja = $360 / \text{dnevi vezave terjatev do kupcev} = 360 / 18 = 20$

Potrebna obratna sredstva = Prihodki poslovanja / koeficient obračanja = $240.000 / 20 = 12.000\text{SIT}$

Potrebna obratna sredstva za terjatve do kupcev, če se čas vezave terjatev do kupcev ob ostalih nespremenjenih pogojih gospodarjenja podaljša na 18 dni se povečajo iz 10.000SIT na 12.000SIT.

15. Obkrožite tiste vrste naložb, ki imajo značilnosti naložbe v obratna sredstva:

- a) naložbe v delovne priprave
- b) **naložbe v zaloge materiala**
- c) naložbe v organiziranost
- d) naložbe v poslovne prostore
- e) naložbe v patente
- f) naložbe v računalniško opremo
- g) **naložbe v terjatve do kupcev**
- h) naložbe v razvoj novih proizvodov
- i) naložbe v dobro ime
- ii) **naložbe v zaloge dokončanih proizvodov**
- iii) **naložbe v zaloge trgovskega blaga**
- iv) naložbe v blagovno znamko

Ali poznate še druge naložbe v obratna sredstva?

Poznamo še naložbe v zaloge drobnega inventarja in naložbe v zaloge nedokončane proizvodnje.

16. Kaj in kolikšna je vrednost poslovnega sistema kot celote, če znašajo sredstva poslovnega sistema 800.000 SIT, dolgovi pa 300.000 SIT?

Vrednost poslovnega sistema = sredstva poslovnega sistema – dolgovi = 500.000SIT

17. Izračunajmo potreben obseg obratnih sredstev podjetja A za prihodnje poslovno (in koledarsko) leto, če poznamo njegove poslovne rezultate za leto 1995 in elemente iz načrta za leto 1996:

Faze obračanja	Vrednost zalog v mio sit 31.12.1994	Vrednost zalog v mio sit 31.12.1995	Promet v letu 1995 v mio sit	Načrtovani promet za leto 1996 v mio sit
1. Material	4.500	6.000	8.000	13.000
2. Nedokončana proizvodnja	2.000	2.200	11.000	15.000
3. Gotovi proizvodi	14.000	16.000	42.000	65.000
4. Terjatve do kupcev	9.000	12.000	42.000	65.000
5. Obveznosti do dobaviteljev	2.500	2.000	8.000	13.000

Najprej moramo izračunati, kolikšen obseg obratnih sredstev je imelo podjetje povprečno na voljo v letu 1995!

Rešitev:

Faze obračanja	Stanje 31.12.94	Stanje 31.12.95	Povpreč. stanje v letu 1995	Promet v letu 1995	Količnik obračanja	Načrtova. promet v letu 1996	Potrebna obratna sredstva
1	2	3	$4=(2+3)/2$	5	$6=5:4$	7	$8=7:6$
1.Material	4.500	6.000	5.250	8.000	1,523	13.000	8.535,78
2.Nedokon. proizvodi	2.000	2.200	2.100	11.000	5,238	15.000	2.863,68
3.Gotovi proizvodi	14.000	16.000	15.000	42.000	2,8	65.000	23.214,28
4. Terjat. do kupcev	9.000	12.000	10.500	42.000	4	65.000	16.250
5. Obvez. do dobavit.	2.500	2.000	2.250	8.000	3,555	13.000	3.656,82
SKUPAJ	32.000	38.200	35.100	111.000	3,162	171.000	54.079,69

18. V nekem podjetju je bila stroškovna vrednost proizvodnje v prvi polovici leta 32 mio sit, vrednost povprečno vezanih obratnih sredstev v tem obdobju pa 4 mio sit.

Izračunajte potreben obseg obratnih sredstev za prvo polovico naslednjega leta, če znaša planirana stroškovna vrednost proizvodnje za prvo polovico naslednjega leta 40 mio sit. Izračunajte tudi dneve vezave enega cikla!

$$\text{koeficient} = \frac{\text{promet}}{\text{povpre s tan je}} = \frac{32}{4} = 8$$

$$\text{Obseg obratnih sredstev} = \frac{\text{nač stroškovna vrednost}}{\text{koeficient obrač}} = \frac{40.000.000}{8} = 5.000.000 \text{ SIT}$$

$$\text{Čas trajanja 1 obrata} = \frac{180 \text{ dni}}{8} = \frac{180}{8} = 22,5 \text{ dni}$$

Za prvo polovico naslednjega leta potrebujemo za 5 mio obratnih sredstev.

Čas vezave enega cikla je 45 dni

19. Predvidevamo, da prodaja na kredit za letos znaša 120.000 tolarjev in terjatve do kupcev 30.000 tolarjev. Izračunajte kazalec obračanja terjatev do kupcev in ga komentirajte!

Stroški prodanega blaga znašajo letos 100.000 tolarjev in zaloge 33.333 tolarjev, izračunajte količnik obračanja in ga komentirajte!

Stroški letos prodanega blaga znašajo 100.000 tolarjev in obveznosti do dobaviteljev 20.000 tolarjev. Izračunajte kazalnik obračanja obveznosti do dobaviteljev in ga komentirajte!

Izračunajte za to podjetje denarni cikel!

$$\text{Obračanje terjatev do dobaviteljev} = \text{Stroški prodanega blaga} / \text{obveznosti do dobaviteljev} = 100.000 / 20.000 = 5$$

Denarni cikel:

$$\text{Obračanje terjatev do kupcev} = \text{prodaja na kredit} / \text{terjatve do kupcev} = 120.000 / 30.000 = 4$$

$$\text{Obračanje zalog} = \text{stroški prodanega blaga} / \text{zaloge} = 100.000 / 33.333 = 3$$

Dnevi vezave terjatev do kupcev = $360\text{dni} / \text{količnik obračanja} = 360 / 4 = 90\text{dni}$

Dnevi vezave zalog = $360\text{dni} / \text{količnik obračanja} = 360 / 3 = 120\text{dni}$

Dnevi vezave obveznosti do dobaviteljev = $360\text{dni} / \text{količnik obračanja} = 360 / 5 = 72\text{dni}$

Denarni cikel = $90+120-72 = 138\text{dni}$

Denarni cikel podjetja je 138 dni.

Formule:

obračanje terjatev do kupcev = prodaja na kredit / terjatve do kupcev

obračanje zalog = stroški prodanega blaga / zaloge

obračanje obveznosti do dobaviteljev = stroški prodanega blaga / obveznosti do dobaviteljev

denarni cikel = dnevi vezave terjatev do kupcev + dnevi vezave zalog - dnevi vezave obveznosti do dobaviteljev